

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Kaj vendar mislijo? — M. Poklukar: Olajšave. — Slovenski učitelj je izvojeval za vse avstrijsko učiteljstvo važno pridobitev. — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Josip Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva.

Kaj vendar mislijo?

Uradna „Laibacher Zeitung“ je priobčila dne 29. vel. travna t. l. to-le notico:

Ein Erlass des Justizministers ordnet an, dass bei jedem Gerichte dem Unterrichte der Sträflinge ein besonderes Augenmerk zugewendet werde. Zur Anstellung von Lehrkräften wurde eine Summe bewilligt, aus welcher die Lehrer für eine Stunde Unterricht 20 bis 30 kr. erhalten sollen — allein die jährliche Ausgabe für einen Lehrer darf 50 fl. nicht übersteigen. Den Gerichtsvorständen wird auch eingeräumt, mit den Lehrern einen Pauschalvertrag abzuschließen, doch darf die Jahresauslage ebenfalls nur den Betrag von 50 fl. erreichen.

Resnično priznavamo, da nismo verjeli svojim očem, ko smo brali te vrste, in z nami vred ni verjel nemara še marsikdo, da je to mogoče. Pa je vendarle res!

Kaj vendar mislijo? — Učitelj-maturant, ki ima nalogo, da vzgaja mladino, ki je — kakor je izjavil ekscelenca baron Hein ob regulaciji naših plač v dotični seji deželnega zbora — velevažen stan, ki zadovoljivo vrši svoje dolžnosti, je s to določbo justičnega ministra degradiran na ono nizko mesto, na katerem je stal, ko je bil uboga para, mežnar in učitelj-korporal skupaj!

Za Boga! 20—30 kr. za eno uro poučevanja zločincev! Ali si upaš najeti dijaka, da bi ti poučeval otroka za 20—30 kr. celo uro? Mislimo, da bi te vsak lepo zahvalil in menil, da ga hočeš s tem — žaliti. In kaj si naj misli učiteljstvo? Dasi je naše gmotno stanje še vedno žalostnokrivično, obupnonepošteno, vendar smo prepričani, da ga ne bo med nami, ki bi se polakomnil teh grošev!

Navdaja nas bridka misel, da nas sodi visoka gospoda jako nizko! Ta bridka misel nam zbuja zlo voljo in žalost, ker nas je ob tem navdalo prepričanje, da sodijo naše delo še vedno tako, kakor delo navadnega dninarja, kakor posel ljubljanskih postreščkov, katerih nihče ti ne bo na službo za 20—30 kr. eno uro dragega časa!

Ostre besede nam silijo v pero! A če govorimo rahlo in mirno, če krotimo s priznano učiteljsko krotkostjo ogorčenje svoje, izjavljamo samo, da bodo izobraževalci in

učitelji zločincev po naših kaznilnicah — njih pazniki in ječarji!

Omike in vede svetla luč bo obsevala črne stene naših ječ! Blaženi časi!

Olajšave.

Spisal **M. Poklukar**.

IV.

Ker smo bili ravno pri znižanih cenah, naj omenimo tudi one na železnicah. Koliko časa že trka ubogo učiteljstvo brez uspeha na železniška vrata, da se mu dovoli znižana voznina, kakršno uživajo državni uradniki! Ne moremo razumeti, zakaj ostaja naš klic glas vpijočega v puščavi? Nima li učiteljstvo z železnicami in železniškim osebjem — če ne več — vsaj toliko posla kot činovniki? Ali je družbam, deželam in državam učiteljstvo manj potrebno in ne toliko vredno kot uradništvo? Ali je tu morda boljša plača nego li tam; si li tu lažje prištedimo ter lažje plačujemo nego ondi? Morebiti mislijo, da bi se učiteljstvo po znižanih cenah v počitkih preveč vozarilo ter s svojo gnečo nevarno prihajalo trdnokovanemu vozovju, kali? Jadna usoda! Kjer delé denar, dobimo najmanjši ostanek; kjer plačujemo, tam nas hočejo imeti med prvaki, kakor bi se mi kregali s stotaki. Upamo pa na obrat k ugodnejšemu naziranju, naj se nas sodi po delu, številu, inteligenci ali po plačah; nam bodo končno vendarle morali prisoditi glede voznih cen enako udobnost, kakor jo ima državni uradnik, in učiteljstvo bo gotovo gledalo, da obilo povrne železniškemu osebjem prihranke s tem, da mu bo mladino skrbno vzgajalo ter opremljalo na pot k višji izobrazbi s potrebnim zakladom učnih snovi.

Glede vožnje pripomnimo še, da imamo tudi mi uradna pota h konferencam in sejam c. kr. okrajnega in deželnega šolskega sveta ter stalnih odborov. Ključ, po katerem se nam odmerjajo konferenčne dijete, se nam ne zdi več primeren sedanjosti. Treba ga bo prenarediti po zgledu državnih uradnikov. To vendar ne bo moglo ostati, da bi imel prvi definitivni učitelj maturant manjšo uradno potnino kakor novoimenovani uradnik, ki je bil pred krat-

kimi leti njegov učenec in je morda srebal vso šolsko izomiko samo na kaki enorazredni ljudski šoli. Nekoč smo že pisali, da nam ni na tistih vinarjih ter nikakor ne zavidamo gospodov uradnikov; v te zahteve nas sili naša čast, zakaj dobe se ljudje manjše naobrazbe in večje plače od nas, taki se kaj radi javno pobahajo s svojimi priboljški, češ: Več smo! Z ozirom na potnino k seji stalnih odborov pa moramo z žalostjo beležiti, da se ista v vseh okrajih niti ne povrača. Seja stalnega odbora je uraden čin, in vdeležencem pripada dijeta z isto pravico in mero kakor konferenčnikom. Prosimo, naj se potrudijo prizadeti krogi v onih zaostalih krajih, da se vpelje enakost po deželi. Neenakost vlada na Kranjskem tudi glede učnih pripomočkov. Nakateri krajni šolski sveti nečejo kar nič slišati o nakupu učil in samoučil za ubožne učence; prav radovedni pa smo, kje se nakupi zadosti bombaža, volne, igel etc. ubogim učenkam za ročna dela. To je učiteljstvu huda pokora, a moči nimamo, da bi to nadlogo odstranili. Predsednik krajnemu šolskemu svetu se odreže: „Nimam, ne morem!“ Kjer nič ni, še cesar izgubi — pravijo, a učiteljstvo pa ima tudi tam izgubiti, namreč — veselje do dela. Naloži naj se takim predsednikom, da imajo učiteljstvo podpirati in ne zadrževati.

Poznamo pa krajni šolski svet, ki je ob pričetku šolskega leta dal vsemu učiteljstvu na štirirazrednici potrebnega papirja, peres etc. To je malenkost, ali pri malenkostnih dohodkih postane vsako še tako malo plačilo spodtikljaj, ki ga je odstraniti. Ne poznamo uradnika, kateri bi si moral kupovati s svojimi novci uradne potrebščine. Zakaj bi ravno slabo plačani učitelj moral rabiti v uradnem poslovanju svoje reči, katerih se v teku leta, desetletja nabere uvaževanja vredna vsota?

Naštetim drobnarijam naj sledi pereča razlika učiteljskih služb z ali brez stanovanja. Kako bo mogoče učitelju še v bodoče vzdrževati stanu primerno svojo obitelj s petsto goldinarji plače v mestu, ako mu je odšteti blizu sto goldinarjev stanarine? Znan nam je trg na Notranjskem, kjer ima vse učiteljstvo na štirirazrednici krasna stanovanja s pripadajočimi vrti za zelenjad; grenko pri tem je le dejstvo, da je ta štirirazrednica po svoji uredbi edina v deželi. Gleda naj se vsaj pri novih stavbah na to, da bodo imele za vse učiteljstvo stanovanja ter vsaj za vsakega nekaj gredic.

Pri takih razmerah poučuj učitelj v šoli nadzakonito in komaj verjetno število učencev. Pokazali bi lahko na štirirazrednico, na kateri smo se morali ukvarjati pred dobrim letom s 130 učenici vsakdanje šole v dveh višjih oddelkih z nemškim obligatnim predmetom in s celodnevним poukom. Groza je stopiti samo v take soparne prostore, a telebasti ljudje hočejo imeti uspehe, kakršnih ne zahteva niti zakon.

Bodi korenjak ali pritlikavec, tu moraš vleči, da se peniš, ako hočeš doseči ob sklepu leta le nekaj zakonitih mejnikov. Prevelike množice učencev glasno kriče po razbremenjenju preobloženega učiteljstva. Ustanove naj se vsaj vzporednice!

Namenili smo se pisati tudi o petletnicah, pokojninah, vštetu vojaških let, kar pa za sedaj opustimo, ker so se že storili potrebni koraki z druge strani, in smo prepričani, da bodo ugodili učiteljskim peticijam, ter dostavljamo, da učiteljstvo ne nehaj prej s klici po izboljšanju plač, dokler njegovi prejemki skladno ne pokrijejo stalnih dohodkov državnih uradnikov. S tem odstavkom zaklju-

čujemo objektivno in materialno del, v bodoče bomo pisali o subjektivnem ter idealnem postopanju, častitemu učiteljstvu goreče želeč, da si čim prej, tem krepkeje olajša mučno svoje delovanje in stanje!

Slovenski učitelj je izvojeval za vse avstrijsko učiteljstvo važno pridobitev.

Učiteljem in učiteljicam se odtegujejo vsak mesec pri davkarji določeni zneski za pokojninski zaklad, iz katerega se plačuje po njihovi smrti njihovim ostalim vzgojnina, oziroma pokojnina in konduktni kvartal. Učitelji in učiteljice si torej pokojninski zaklad sami vzdržujejo, in ker plačujejo vsi enake % v ta zaklad, bi se sklepalo, da morajo tudi učiteljice uživati enake pravice pokojninskega zaklada. Toda deželni šolski svet in naučno ministrstvo sta bila vedno nazorov, da otrokom omožene učiteljice ne pripada po njeni smrti niti konduktni kvartal, niti pokojnina. Upravno sodišče na Dunaju se je bavilo pred kratkim s tem vprašanjem.

Radoslav Knaflič, nadučitelj v Št. Lenartu nad Laškim trgom, je po smrti svoje soproge učiteljice Viktorije zahteval za njenega sina Vladimirja konduktni kvartal in pokojnino, deželni šolski svet in ministrstvo sta to zahtevo zavrnila; proti odloku naučnega ministrstva je vložil R. Knaflič pred dvema letoma pritožbo na upravno sodišče na Dunaju, ki je to zadevo obravnavalo dne 4. t. m. pod predsedništvom bivšega pravosodnega ministra grofa Schönborna. Radoslav Knaflič je sam brez odvetnika v enournem jedrnatem govoru zagovarjal postavno opravičenost svoje zahteve in je pobijal nepostavnost ministrskega odloka. Pričujoči ministrski zastopnik Braitenburg Jožef, plemič iz Zeneburga, doktor prava, tajnik naučnega ministrstva, je zagovarjal stališče ministrstva, izjavljajoč, da je naučno ministrstvo take prošnje vedno enako zavračalo in da je to prvi slučaj, v katerem se učitelj bojuje zoper razsodbo ministrstva, je predložil celo pritožniku več takih prošni na ogled, rekoč: „V Vašem slučaju smo tudi tako razsodili kakor za druge.“ Pohvalil je pritožnikovo odločnost in skrb za svojo družino ter skrb za vse učiteljstvo v Avstriji in mu zagotavljal, da mu ministrstvo njegove pritožbe nikakor ne šteje v zlo, temuč v zaslugo, če bode danes razsodba upravnega sodišča izpadla ugodno za učiteljstvo.

Na to se je podal senat upravnega sodišča v posebno dvorano. Po tri četrt urnem posvetovanju se je vrnil ter proglasil sledečo razsodbo:

„V imenu Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. priznava upravno sodišče upravičenost pritožbe R. Knafliča v zadevi konduktnega kvartala, ter se ta del ministrske razsodbe razveljavi. Sinu pokojne učiteljice Viktorije Knafličeve pripada postavni konduktni kvartal, drugi del pritožnikove pritožbe pa se zavrne in ostane torej ta del ministrske razsodbe še nadalje v veljavi.“

Kar razsodi upravno sodišče, po tem se mora ministrstvo in deželni šolski svet ravnati. Vsi oni otroci, katerim je deželni šolski svet, oziroma ministrstvo svoječasno po smrti njihovih mater učiteljic odreklo konduktni kvartal, naj sedaj svojo zahtevo ponove, deželni šolski svet jim sedaj mora iz učiteljskega pokojninskega zaklada izplačati konduktni kvartal.